

výchovy pracujících, a tím i rozvoj socialistického právního vědomí, tj. názoru pracujících mas na právo a na to, co je spravedlivé a co nikoliv.

Vedle těchto materiálních, ideologických a politických záruk socialistického práva není zde samozřejmě opomenut výklad tzv. záruk právních, tj. v nejširším slova smyslu právních forem činnosti socialistických orgánů, způsobilých zabezpečit jednak tvorbu, jednak realizaci socialistického práva.

Závěr celého pojednání je věnován perspektivnímu vývoji socialistického práva za přechodu ke komunismu se zřetelem na odumírání státu. Z tohoto hlediska provádějí autoři rozbor našich současných poměrů; dokazují, že s postupujícím vývojem socialismu se ve zvýšené míře zapojují pracující do práce ve státních orgánech a stále více funkcí státních orgánů se přenášá na nestátní společenské organizace (ROH, JZD, ČSTV) a konečně se vytvářejí nové nestátní orgány, jímž se svěřují státní úkony.

Do celkového rámce spisu velmi vhodně zapadají i ty kapitoly, které pojednávají o právu v užším slova smyslu. Jedná se o kapitoly třetí a čtvrtou, v nichž se popisují právní normy, prameny a systém práva, jeho aplikace a výklad a dále právní vztahy socialistického práva. Bez těchto pojednání by zajisté byla celá práce pouze torzem.

Nutno také konstatovat, že celá práce vyniká vyváženou věcnou strukturou, každým z faktorů majícím vliv na vývoj, tvorbu, výklad i správnou aplikaci právních norem, stejně jako každá jejich specifická vlastnost jsou logicky odvozeny.

Autoři vyzvedávají dynamičnost socialistického práva a stejně tak není opomenuta ani konfrontace teoretických výkladů s ústavou nebo jinými právními předpisy. Výklad o místních lidových soudech, jímž autoři demonstují vytváření nových nestátních společenských orgánů, i když je jinak nesporně velmi instruktivní, vymyká se přílišnými podrobnostmi celkovému rámcu a pojetí dří. Autoři jsou si toho vědomí a zdůvodňují to tím, že lidové orgány pomáhající zajišťovat zákonost jsou zárodky a příznaky společenského rozvoje, který v komunistické společnosti bude výlučně sám ochraňovat veřejný pořádek a pravidla občanského soužití.

Tento nedostatek však nezabránil autorům provést přesné vymezení úlohy socialistického práva mezi ostatními společenskými vědami; podařilo se jim osvětlit jeho hlavní vlastnosti a zdůvodnit, že socialistické právo tvoří jednotný, organický celek, směřující k podpoře budování socialistické a komunistické společnosti.

Závěrem lze jistě konstatovat, že studie *Právo a zákonost v ČSSR* znamená pro naši politickou a právní literaturu kladný přínos.

Renato Reichel

Blas Roca: Základy socialismu na Kubě.

Kubánský lid oslavoval již po třetí výročí vítězné revoluce, která vytrhla zamerikanizovanou zemi v Karibském moři z područí monopolů, bída a útlaku. Rychle se zacelují propastné rozdíly v kubánské společnosti, jejichž nositelem byl přísluhovačský režim diktátora, věrně sloužícího americkému imperialismu. Kuba v čele se svou revoluční vládou Fidela Castra se dala jasně vytyčenou cestou revoluce k vybudování socialistické společnosti. Heroismus, který vede osvobozené masy kubánského lidu k odstraňování starého a k výstavbě nového sociálního, hospodářského a politického pořádku, jeví se v nemenší míře i na poli kultury, v úsilí za dovršení likvidace negramotnosti a o povznesení všeho kladného, co lidová kultura vytvořila.

Pro dobrou orientaci našich pracujících v historickospolečenském vývoji Kuby a principiálních otázkách boje pracujících mas Kuby za osvobození z imperialistického koloniálního područí a diktátorské tyranie jistě přispěje práce jednoho z předních činitelů revoluce na Kubě, kubánského vlastence marxisty *Blase Rocy*, která vyšla pod názvem *Základy socialismu na Kubě*.

Autor knihy v úvodu připomíná, pro jaký účel byla zpracována. Populárnost formy, o níž je též zmínka, není zábranou vědeckému přístupu k výkladu problémů, zvláště je-li určena jako studijní publikace pro široký aktiv stranických řad. Rocova práce se jeví jako souhrnný výklad základních součástí marxismu, objasňovaných na problematice historickospolečenského vývoje Kuby. Z tohoto hlediska je třeba, aby ke knize Rocově přistupoval i náš čtenář. Rámec oblasti, pro kterou je určena, je ovšem mnohem širší a je možno tvrdit, že stejně dobře platí výklad problémů na Kubě aspoň v základních charakteristických rysech i pro oblast středoamerických i jihoamerických států, kde třídní boj a hnutí za svobodu se vyvíjí na stejných principech.

Blas Roca připomíná pracujícím lidu Kuby jeho historii, praktické zkušenosti z boje proti vykořisťovatelům, utvrzuje jeho bojové sebevědomí v postoji proti monopolnímu imperialismu,

a to na národním hrdinství odboje proti kolonizátorům španělským, na neohroženosti vůdců proletariátu Kuby proti kapitalistům a na boji lidových partyzánů za svržení diktatury, za národní svobodu.

Velmi účinně a morálně povzbudivě působí autorovy příklady třídního útlatku kubánských pracujících, demonstrovanych na konkrétních událostech v boji proti vykořisťovatelům. V tom, jak vidí, prožívá a hodnotí třídní boje, vidíme autorův důsledně třídní, marxistický přístup v hodnocení i jeho těsné sepětí s proletariátem Kuby — s lidem své země. Rocova práce vůbec je významná propagandistická publikace, stranicky zpracovaná na bojových zkušenostech, v čemž tkví i její přínos pro mezinárodní dělnické hnutí a strategii světové proletářské revoluce.

Protože v kubánské revoluci hraje podstatnou roli nejbližší spojenec proletariátu — rolnictvo, zabývá se autor širě, a to plným právem, objasňováním agrární otázky Kuby. Je si vědom toho, že by dělnická třída nemohla splnit úkoly revoluce bez rozhodující pomoci rolnictva, zvláště když v dnešním stadiu vývoje se hospodářství země opírá převážně o zemědělskou produkci.

Blas Roca přepracoval „Základy socialismu na Kubě“ a připisoval některé doplňky v době, kdy nepočtená partyzánská jednotka pod vedením Fidela Castra se rozrostla za pomoci širokých mas kubánského lidu, osvobodila zemi a uvolnila cestu revoluci. V této době se nové vydání publikace stalo naléhavou potřebou k pomoci straně v masovém nástupu marxistické propagandy do boje za prohlubování revoluce. Počáteční období revoluce na Kubě mělo převážně národně demokratický charakter; proto autor v kapitole XII vyjadřuje starost o správný směr vývoje revoluce, aby byly uplatňovány marxistické principy, zásady a zkušenosti potvrzené revoluční praxí socialistických zemí, protože zákonitosti socialistické revoluce si v procesu jejího vývoje vynucují svůj průchod jednoznačně: není dvou cest. To také potvrdilo i oficiální přijetí socialistických zásad při výstavbě Kuby vládou Fidela Castra loni v květnu.

Stranický rozhled a pevný revoluční marxistický postoj řadí Blase Rocu mezi nejvýznamnější ideology kubánské revoluce, čehož důkazem je jeho zvolení do předsednictva Ústředního vedení sjednocených revolučních organizací Kuby.

Rocova kniha stává se základním vodítkem nejen k vypracování národních dějin Kuby, k vylození praktických zkušeností kubánských pracujících mas a jejich předvoje v boji proti imperialismu USA, ale je především podnětem k zpracování otázek řízení výstavby socialismu marxistickou stranou v zemi, která má zvláštní charakteristiku revolučního vývoje, hospodářskou skladbu a teritoriální postavení.

Rozhodně však tato kniha přispěje k obohacení marxismu současně historické etapy vývoje světové proletářské revoluce.

Blas Roca je nadmíru dobrým rádcem a oponentem. Jeho široký stranický rozhled a pevný revoluční marxistický postoj jej řadí mezi nejvýznamnější ideology kubánské revoluce, čímž se stává i praktickým rádcem v otázkách přístupu a řešení jejich naléhavých úkolů.

Stanislav Beránek

Karel K a u t s k ý, *Původ křesťanství* (SNPL, Praha 1961, str. 349).

Kautského kniha *Původ křesťanství* je jistě významným obohacením naší ateistické literatury, zejména proto, že její první české vydání z r. 1919 je již naprosto nedostupné. Cena Kautského spisu vynikne ve dvou směrech: za první je to velmi dobrý výklad koncepce Marxovy a Engelsovy o otázkách vzniku křesťanství, výhodný zejména pro čtenáře-neodborníka, který se v jednotlivých úryvcích, v nichž je Marxovo a Engelsovo stanovisko převážně k dispozici; těžko orientuje; za druhé je to kniha velmi živě napsaná, svědčí o mimořádných schopnostech Kautského jako popularizátora, vyniká materiálovým bohatstvím, jehož pomocí Kautský přesvědčivě ilustruje jednotlivá marxistická stanoviska.

M. Machovec v úvodu správně píše, že i tato Kautského kniha (napsaná v marxistickém údobí jeho vývoje) je poznamenána zárodky pozdějších Kautského chyb, vulgarisací a zrady marxismu. Až úzkostlivě se této myšlenky drží: píše např., že „v tomto spise se projevil nejvýrazněji některé relativně kladné stránky Kautského činnosti“, že „plnil úkol pouhého systemisátora a popularisátora“. Kdyby byly tyto formulace přesné, vznikala by otázka, zda bylo účelné knihu vůbec vydávat. Machovec však vcelku ukazuje, že kniha přínosem v naší ateistické literatuře práce jen je a že i Kautského pozdější „důtky bolševikům“ jsou dnes spíš směšné než nebezpečné — dvěře k vydávání m a r x i s t i c k ý c h prací Kautského jsou tedy otevřeny. Tu je ovšem třeba upozornit, že Kautského spisy vycházely v SSSR bezprostředně po Říjnové revoluci, v době, kdy jeho politické renegátství nebezpečné bylo. Bylo to i tehdy zcela správné: marxistická ideologie je tak silná, že se nemusí bát děl, které obsahují jednotlivé odchylky a jsou poznamenány pozdější zradou jejich tvůrců.

Vladimír Blažek